

**E  
X  
A  
M  
E  
N  
R  
E  
G  
L  
E  
M  
E  
N  
T**

**2017 / 2018**

**4 HAVO**

**Programma**

**Toetsing**

**Afsluiting**

**A l f r i n k**



*C o l l e g e*

## VOORWOORD

Zoetermeer, september 2017

Beste leerling uit 4 havo,

Je bent dit jaar begonnen aan de bovenbouw. Daarbij hoort een Programma van Toetsing en Afsluiting en het examenreglement.

Het 4 havo jaar is al een beetje een examenjaar. Je volgt dit jaar 2 vakken die afsluiten met een definitief schoolexamencijfer. Dat zijn de vakken maatschappijleer en CKV. Verder neemt een aantal vakken voor een bepaald percentage het eindejaarcijfer mee als eerste SE0 cijfer, het cijfer waarmee je in 5 havo aan de rest van je schoolexamencijfers begint. De docenten van deze vakken zullen dat nader toelichten in hun lessen.

Dit jaar ga je ook voor het eerst een officiële rekentoets maken. Het tijdstip van afname zal zijn tussen 30 mei en 11 juni 2018. Of deze rekentoets voor jullie ook mee zal tellen in 5 havo in de zak/slaag-regeling is op dit moment onduidelijk. Het Ministerie van Onderwijs zal daar mogelijk in de loop van het jaar een beslissing over nemen. Het cijfer van de officiële rekentoets staat in ieder geval wel op je cijferlijst bij het diploma.

De Programma's van Toetsing en Afsluiting voor de vakken maatschappijleer en CKV krijg je op papier uitgedeeld. Bewaar die goed!

De rest van het Programma van Toetsing en Afsluiting en het examenreglement staat op onze Alfrink site en in de ELO. Het is erg belangrijk dat je die informatie goed doorleest en de regels kent. De mentor zal in een mentoruur het Programma van Toetsing en Afsluiting en het examenreglement goed met je doornemen.

Heb je nog vragen, stel ze dan aan je mentor of ondergetekende.

Ik wens je, mede namens de jaarcoördinator mevrouw Borghols en de mentoren, een succesvol 4 havo jaar toe.

dhr. drs. S.F. Koelewijn  
afdelingsleider havo

# HET EXAMENREGLEMENT

Het College van Bestuur van de Kardinaal Alfrink Stichting optredend als bevoegd gezag van het Alfrink College te Zoetermeer, overwegende hetgeen bepaald is in het "Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo"

## **Besluit:**

dat met ingang van 1 augustus 2017 voor kandidaten van de leerjaren 4, 5 en 6 vwo en 4 en 5 havo het eindexamen voor de afdelingen vwo en havo wordt geregeld met inachtneming van de volgende bepalingen.

## **DEEL A. ALGEMENE BEPALINGEN**

### **Artikel 1 Het examenreglement omvat procedurele en organisatorische regelingen ter uitvoering van het Schoolexamen en het Centraal Examen.**

1. Dit examenreglement is gebaseerd op het Examenbesluit vwo-havo-mavo-vbo.
2. Het examenreglement is vastgesteld door het bevoegd gezag en treedt in werking op 1 augustus 2017.
3. Het Programma van Toetsing en Afsluiting wordt jaarlijks voor 1 oktober door het bevoegd gezag vastgesteld.
4. Het Programma van Toetsing en Afsluiting wordt jaarlijks voor 1 oktober integraal op de website gezet en toegezonden aan de inspectie en aan de kandidaten.

### **Artikel 2 Begrippen.**

In het eindexamenbesluit van 2000 vwo-havo-mavo-vbo komen de volgende begrippen voor:

- **de wet:** deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs;
- **Onze Minister:** Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, en wat het landbouwonderwijs betreft, Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;
- **inspectie:** de inspectie, bedoeld in artikel 113 of 114 van de Wet op het voortgezet onderwijs, en wat opleidingen voortgezet algemeen volwassenenonderwijs betreft, de inspectie, bedoeld in artikel 5.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs;
- **bevoegd gezag:** het bevoegd gezag, bedoeld in artikel I van de Wet op het voortgezet onderwijs, indien het een school voor voortgezet onderwijs betreft, en het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 111, onderdeel w.1 en w.2, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, indien het een instelling voor educatie en beroepsonderwijs betreft;
- **kandidaat:** ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen of deeleindexamen wordt toegelaten;
- **gecommitteerde:** een gecommitteerde als bedoeld in artikel 36 van dit besluit;
- **examinator:** degene die is belast met het afnemen van het examen in een vak;
- **eindexamen:** een examen in het geheel van de voor het desbetreffende eindexamen voorgeschreven vakken;
- **staatsexamencommissie:** een commissie als bedoeld in artikel 60 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
- **herkansing:** het opnieuw deelnemen aan een toets van het Centraal Examen of het Schoolexamen;
- **examenstof:** de aan de kandidaat te stellen eisen;
- **Centraal Examen:** dat deel van het examen waarvoor de Minister de opgaven vaststelt;
- **Commissie van Beroep:** hoogste beroepsinstantie aangaande onregelmatigheden bij het examen;
- **Eindexamenjaar:** schooljaar waarin het Centraal Examen wordt afgenomen;
- **Examencommissie:** de voorzitter en de secretaris vormen samen de examencommissie;
- **Voorzitter examencommissie:** de conrector onderwijs is de voorzitter van de examencommissie;
- **Herprofilering:** alleen kandidaten die bevorderd zijn naar het volgende leerjaar kunnen een onvoldoende resultaat voor een afsluitend vak met een Schoolexamen verbeteren;
- **Ouder(s):** waar in dit reglement sprake is van ouder(s) moet mede verstaan worden eventuele voogd(en) of verzorger(s), of de kandidaat, indien deze meerderjarig is;
- **Praktische opdracht:** een praktische opdracht is een opdracht die bedoeld is om vaardigheden, zoals probleemoplossend ontwerpen of het uitvoeren van gedocumenteerd onderzoek en de communicatie daarover, te beoordelen. Het kunnen opdrachten zijn die een gedeelte van een totaalproces betreffen, of het kunnen opdrachten zijn waarin een reeks van vaardigheden geïntegreerd aan de orde komt;

- **Profielwerkstuk:** een profielwerkstuk is een werkstuk, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel. Het vak of de vakken waarop het werkstuk betrekking heeft, maakt/maken onderdeel uit van het totale pakket of profiel van de kandidaat. Het profielwerkstuk hoeft dus niet per se op één of meer vakken uit het profieldeel betrekking te hebben. Wel moet altijd ten minste één groot vak betrokken zijn. Een groot vak heeft op het havo een omvang van minimaal 320 uur en op het vwo minimaal 440 uur;
- **Programma van Toetsing en Afsluiting:** als bedoeld in artikel 31, lid 2, van het Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo;
- **Schoolexamen:** dat deel van het examen dat niet via het Centraal Examen wordt afgenomen; een Schoolexamen bestaat uit één of meer van de volgende onderdelen: praktische opdracht, schriftelijke toets, mondelinge toets, profielwerkstuk.

### **Artikel 3 Toelating tot het eindexamen.**

Het Bevoegd Gezag stelt de kandidaten van de school in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.

### **Artikel 4 Afnemen eindexamen.**

1. De voorzitter en de secretaris van de examencommissie nemen onder verantwoordelijkheid van het Bevoegd Gezag het eindexamen af.
2. De voorzitter wijst één van de personeelsleden van de school aan als secretaris van het eindexamen.

### **Artikel 5 Kandidaten met een beperking.**

1. Deze kandidaten kunnen vóór 10 oktober 2017 een schriftelijk verzoek indienen bij de secretaris van de examencommissie, mevrouw I. Koop, om aanpassing van de manier waarop de Schoolexamens en het Centraal Examen afgelegd worden. Verzoeken dienen vergezeld te gaan van een onderzoeksrapport én een verklaring van een deskundige. Aanpassingen kunnen uitsluitend gaan over de manier waarop de examens zullen worden afgelegd, niet over de inhoud. De voorzitter bepaalt de wijze waarop de examens zullen worden afgelegd.
2. Kandidaten met dyslexie krijgen volgens de volgende regel tijdverlenging:
  - examens tot en met 90 minuten 20 minuten extra tijd;
  - examens langer dan 90 minuten 30 minuten extra tijd.

### **Artikel 6 De algemene gang van zaken tijdens het School- en Centraal Examen in 5 havo en 6 vwo.**

1. De in het rooster genoemde aanvangstijd is steeds de tijd waarop met het examen start. De kandidaat dient met het oog op eventuele instructies altijd 10 minuten voor de aanvang der zittingen aanwezig te zijn in de examenzaal. Vijf minuten voor aanvang van het examen gaat de deur van de examenzaal dicht. Tijdens het uitdelen van de opgaven worden kandidaten niet toegelaten tot de examenzaal. Indien geconstateerd wordt dat een kandidaat bij de aanvang van het schoolexamen c.q. examen afwezig is, kan de school niet verplicht geacht worden contact te zoeken.
2. Als de kandidaat te laat komt, mag hij uiterlijk tot een half uur na het begin van de zitting tot de examenzaal worden toegelaten. De kandidaat moet zijn werk echter wel tegelijk met de andere kandidaten inleveren aan het eind van de zitting.
3. Kandidaten die meer dan een half uur na aanvang van de zitting binnenkomen, kunnen niet deelnemen aan deze zitting. Zij worden voor dit vak verwezen naar de herkansing. Op de overige zittingen dienen zij wel te verschijnen.
4. Voor de mondelinge en praktische schoolexamens gelden in principe de volgende twee regels:
  - toelaatkomers zonder geldige reden moeten voor dit schoolexamen gebruik maken van hun herkansing;
  - toelaatkomers met geldige reden nemen direct contact op met de secretaris van het eindexamen. Deze bepaalt, in overleg met voorzitter en examinerator wanneer het schoolexamen wordt ingehaald.
5. Het werk wordt gemaakt op papier verstrekt door de school. Kladpapier wordt gewaarmerkt en verstrekt door de school.
6. Het werk wordt niet met potlood gemaakt. Dit is niet van toepassing op tekeningen en grafieken. Gebruik van correctielak is niet toegestaan.
7. De kandidaat is zelf verantwoordelijk voor de benodigde materialen bij het Schoolexamen en het Centraal Examen. Deze materialen worden door de surveillanten gecontroleerd. Deze materialen staan in een lijst die opgenomen is in dit reglement. Het is niet toegestaan tijdens het examen

materialen van andere kandidaten te lenen. Alleen in geval van het in ongereede raken van het zelf meegebrachte materiaal kan een beroep worden gedaan op de aanwezige reservematerialen. Alleen goedgekeurde materialen zijn toegestaan.

8. De kandidaat mag geen papier, andere hulpmiddelen of informatiedragers, tabellen en boeken dan voorgeschreven, apparatuur waaronder begrepen digitale hulpmiddelen, horloges en middelen met een telefoon- of camerafunctie, jassen, petjes en tassen meenemen in de examenzaal.
9. Aan de kandidaten worden geen mededelingen, van welke aard dan ook, over de opgaven gedaan.
10. Gedurende het examen is het de kandidaat niet geoorloofd zonder toestemming van degenen die toezicht houden het examenlokaal te verlaten.
11. Iedere kandidaat levert zijn werk en opgaven als één pakketje in. Het toetspapier met daarop naam, examenummer en de afkorting van de docent zit eromheen.
12. Om de rust te bevorderen en de kwaliteit van het werk te verhogen mogen de kandidaten tussendoor niet vertrekken tijdens de examens.
13. Het einde van elke zitting wordt door de hoofdsurveillant aangekondigd. De kandidaten blijven zwijgend op hun plaats tot het werk van alle kandidaten door de surveillanten in ontvangst genomen is.
14. Al het werk dat door de kandidaten ter correctie wordt aangeboden, dient per blad voorzien te zijn van naam en examenummer van de kandidaat. Bij meer dan één blad dienen de bladen in de juiste volgorde, omgeven door een dubbel vel A-4 te worden ingeleverd.
15. Het inleveren van kladpapier is bij open vragen toegestaan. Daarop worden de correctievoorschriften onverminderd toegepast.

**Artikel 7**

De opgaven, normering en het antwoordmodel van de gemaakte Schoolexamens van havo en vwo worden door de secretaris van het eindexamen bewaard tot 1 april van het volgend schooljaar.

**Artikel 8 Het afnemen van Schoolexamens**

1. Indien een Schoolexamen in het eindexamenjaar in een vak op mondelinge wijze plaatsvindt, geschiedt dit mogelijk in aanwezigheid van een tweede door de voorzitter aan te wijzen docent, bij voorkeur een vakdocent aan de school verbonden. De examinator en de genoemde tweede docent bepalen in onderling overleg het cijfer van het betreffende Schoolexamen. Indien er geen tweede docent aanwezig is, wordt het mondeling met behulp van opnameapparatuur vastgelegd.
2. Indien een Schoolexamen in een vak op schriftelijke wijze wordt afgenomen, geschiedt de correctie van het door de kandidaat gemaakte werk door de examinator, aan de hand van een door de examinator vastgestelde normering en in overleg met een tweede corrector uit de sectie.
3. Het Schoolexamen start in leerjaar vier.

**Artikel 9 Beoordeling**

1. In het Programma van Toetsing en Afsluiting staat aangegeven welke onderdelen worden beoordeeld met een cijfer. De examinator gebruikt hiervoor een schaal van cijfers lopend van 1 t/m 10 met eventueel de daartussen liggende cijfers met één decimaal.  
In deze schaal van cijfers komt aan de gehele cijfers de volgende betekenis toe:
 

1 = zeer slecht	6 = voldoende
2 = slecht	7 = ruim voldoende
3 = zeer onvoldoende	8 = goed
4 = onvoldoende	9 = zeer goed
5 = bijna voldoende	10 = uitmuntend
2. Andere onderdelen van het Schoolexamen worden "naar behoren" afgetekend, dan wel beoordeeld als "onvoldoende", "voldoende" of "goed".
3. Voor de vakken die niet in het betreffende leerjaar afsluiten wordt het gemiddelde op 1 decimaal afgerond doorgegeven aan de betreffende afdelingsleider. Voor de vakken die in het betreffende leerjaar afsluiten geldt dezelfde regeling. Een 0,5 wordt vervolgens afgerond naar boven.

**Artikel 10 Verhindering Schoolexamen**

1. Afwezigheid of te laat komen bij een Schoolexamen wordt gezien als een onregelmatigheid.
2. Als een kandidaat door ziekte of overmacht niet in staat is aan een onderdeel van het Schoolexamen deel te nemen, moet dit telefonisch of schriftelijk **door ouder(s) vóór de aanvang** van de zitting gemeld worden aan de secretaris. E-mail wordt niet geaccepteerd als schriftelijke vorm van communicatie.
3. Een kandidaat, die de opgaven voor het Schoolexamen heeft ontvangen, wordt geacht aan de zitting deel te nemen. Deelname aan een zitting betekent dat het eenmaal gemaakte werk zijn geldigheid behoudt.

**Artikel 11 Resultaten en gang van zaken Schoolexamen**

1. Minimaal twee keer per schooljaar worden de kandidaten en de ouders schriftelijk op de hoogte gesteld van de tot dan behaalde resultaten.
2. De kandidaat en/of de ouder(s) hebben na iedere toetsperiode een termijn van vijf werkdagen waarbinnen hij/zij beroep kan aantekenen tegen een beslissing van een examinator. De termijn gaat in op het moment dat de officiële cijferlijst vast staat. Deze data worden vermeld onder "Belangrijke Data". Het beroep moet schriftelijk ingediend worden bij de secretaris van de eindexamencommissie, mevrouw I. Koop. De examencommissie hoort de kandidaat en de examinator en neemt binnen vijf werkdagen een bindend besluit, waartegen geen beroep mogelijk is. Het besluit wordt schriftelijk meegedeeld aan de kandidaat en/of de ouders en de examinator.
3. Indien de kandidaat de uiterste inleverdatum van enig onderdeel van het Schoolexamen overschrijdt, kunnen de volgende maatregelen genomen worden:
  - a. Verwijzen naar de herkansing.
  - b. Het recht op gebruik van de herkansingsregeling ontzeggen of beperken.
  - c. In onderdelen van het Schoolexamen waarbij planning een onderdeel van het leerproces uitmaakt, wordt bij elke werkdag te laat inleveren, één punt in mindering gebracht op de eindbeoordeling.

Het besluit wordt schriftelijk meegedeeld aan de kandidaat en/of de ouders.

4. Als door het ontbreken van één of meerdere onderdelen van een Schoolexamen het betreffende Schoolexamen niet afgenomen kan worden wordt dat gezien als een onregelmatigheid.
5. Indien een kandidaat en/of de ouders een klacht hebben die betrekking heeft op de gang van zaken bij het Schoolexamen, dan dienen zij deze binnen drie werkdagen na het betreffende Schoolexamen schriftelijk te melden aan de secretaris van de eindexamencommissie, mevrouw I. Koop. De examencommissie hoort de kandidaat en neemt binnen vijf werkdagen een bindend besluit, waartegen geen beroep mogelijk is. Het besluit wordt schriftelijk meegedeeld aan de kandidaat en/of de ouders.
6. Het gemaakte werk blijft onder beheer van de examinator tot minimaal 10 dagen na de bekendmaking van de officiële cijferlijst van de betreffende periode.
7. Alle onderdelen van het Schoolexamen dienen uiterlijk 20 april 2018 afgerond te zijn.

#### **Artikel 12**

De Schoolexamens vinden plaats volgens een vastgesteld rooster; dit rooster wordt de kandidaten tenminste één week voor de aanvang van de betreffende periode bekend gemaakt.

#### **Artikel 13 Luistervaardigheid**

Bij het Schoolexamen kijk- en luistervaardigheid gelden de volgende twee regels:

1. Telaarcomers zonder geldige reden mogen naar binnen nadat het betreffende onderdeel is afgerond. De vragen van de gemiste onderdelen worden als fout gerekend.
2. Telaarcomers met een geldige reden mogen naar binnen nadat het betreffende onderdeel is afgerond. De gemiste onderdelen worden direct na afloop van het schoolexamen ingehaald.

#### **Artikel 14 Inleveren onderdelen van het Schoolexamen**

1. De Schoolexamens in de vakken worden ingesteld overeenkomstig hetgeen hierover is bepaald in het Programma van Toetsing en Afsluiting.
2. Het inleveren van handelingsdelen, praktische opdrachten en het profielwerkstuk is gebonden aan termijnen die in het Programma van Toetsing en Afsluiting per vak staan vermeld. Indien de kandidaat de uiterste inleverdatum overschrijdt/niets inlevert kan een maatregel genomen worden die beschreven is onder artikel 11.
3. Alle opdrachten van het schoolexamen die ingeleverd moeten worden kunnen op twee manieren worden ingeleverd:
  - a. Persoonlijk overhandigen aan de examinator op papier;
  - b. Digitaal inleveren via Magister, waarna een papieren versie alsnog binnen drie werkdagen persoonlijk moet worden ingeleverd bij de examinator. De papieren versie mag niet afwijken van de digitale versie.
4. Het profielwerkstuk mag alleen als papieren versie ingeleverd worden bij de afdelingsleider.
5. Indien de examinator niet aanwezig is moet de kandidaat de praktische opdracht of het profielwerkstuk inleveren bij de receptie. De kandidaat krijgt dan een bewijs van ontvangst. Inleveren van de praktische opdracht, de documentatiemap en het profielwerkstuk bij de docent of de receptie kan tot uiterlijk 16.30 uur van de betreffende dag.

#### **Artikel 15 Onregelmatigheden**

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het examen dan wel ten aanzien van een aanspraak op vrijstelling aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de rector maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het Schoolexamen, de Rekentoets of van het Centraal Examen,
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het Schoolexamen, de Rekentoets of het Centraal Examen,
  - c. het recht op gebruik van de herkansingsregeling ontzeggen of beperken bij het Schoolexamen,
  - d. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het Schoolexamen, de Rekentoets of het Centraal Examen,
  - e. uitsluiting van het Centraal Examen.
  - f. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de rector aan te wijzen onderdelen.

Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het Centraal Examen legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het Centraal Examen.

3. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de rector de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De rector deelt zijn beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat en wordt in afschrift toegezonden aan de inspectie en indien de kandidaat minderjarig is, aan de wettelijke vertegenwoordigers van de kandidaat. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op de beroepsmogelijkheid volgens lid 4.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de rector in beroep gaan bij de door het Bevoegd Gezag van de school in te stellen Commissie van Beroep (zie artikel 20). Het beroep wordt binnen drie dagen nadat de beslissing ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de Commissie van Beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, de ouder(s), de rector en aan de inspectie.

#### **Artikel 16      Herkansing en herprofilering**

1. In het Programma van Toetsing en Afsluiting is bij elk afzonderlijk vak aangegeven welke onderdelen van het Schoolexamen niet voor een herkansing en/of herprofilering in aanmerking komen.
2. Voor 5 havo en 6 vwo geldt:
  - a. In het examenjaar zijn er drie schoolexamenperioden.
  - b. Na iedere schoolexamenperiode heeft de kandidaat recht op één herkansing uit de betreffende periode.
  - c. Een kandidaat heeft tevens voor het Schoolexamen Luistervaardigheid bij de Moderne Vreemde Talen het recht op één herkansing.
  - d. Wie door ziekte of andere omstandigheden een toets heeft gemist, moet deze op het herkansingsmoment inhalen en heeft dus niet het recht om tevens een andere toets te herkansen. Deze inhaaltoets kan niet herkanst worden. In uitzonderlijke situaties kan de voorzitter hier van afwijken.
  - e. Indien een kandidaat een onderdeel van het Schoolexamen herkanst/herprofileert, dan geldt het hoogste cijfer.
  - f. Een kandidaat die afwezig is bij een herkansing verliest het recht op de herkansing.
3. De kandidaat die bevorderd is kan maximaal één onvoldoende eindcijfer voor een afsluitend vak met een Schoolexamen verbeteren in het daarop volgende schooljaar.
4. De kandidaat die gezakt is en 5 havo of 6 vwo over doet en een onvoldoende heeft voor een vak dat in een vooreindexamenjaar is afgesloten heeft recht op één extra herkansing voor dat vak.



**Artikel 17**

1. Voor eventualiteiten hebben de examenorganisaties een calamiteitenplan opgesteld. In het meest ingrijpende noodscenario kunnen één of meer centrale examens worden uitgesteld en kan het eerste en tweede tijdvak zich uitstrekken tot 7 juli 2018.
2. Een kandidaat kan in enig tijdvak van het Centraal Examen slechts toegelaten worden wanneer hij voor alle onderdelen van het Schoolexamen aan de gestelde eisen voldoet.
3. Uitzondering hierop vormen de vakken lichamelijke opvoeding en culturele en kunstzinnige vorming. Voor deze vakken geldt als uiterste termijn van afsluiten: drie dagen voor aanvang van het eerste tijdvak van het Centraal Examen.

**Artikel 18 Algemene bepalingen**

1. De Minister van Onderwijs wijst voor elke school gecommiteerden aan.
2. De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het Centraal Examen vast.
3. Het Centraal Examen wordt afgenomen conform de artikelen 36 tot en met 45 van het Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo.
4. Het rooster van het Centraal Examen wordt tijdig aan de kandidaten bekend gemaakt.
5. het Centraal Examen wordt afgenomen in het laatste leerjaar.
6. Het Centraal Examen kent drie tijdvakken: het eerste, het tweede en het derde tijdvak.

**Artikel 19 Verhinderung Centraal Examen**

1. Als een kandidaat door ziekte of overmacht niet in staat is aan een onderdeel van het Centraal Examen deel te nemen, moet dit telefonisch of schriftelijk **door ouder(s) vóór de aanvang** van de zitting gemeld worden aan de secretaris. E-mail wordt niet geaccepteerd als schriftelijke vorm van communicatie.
2. Een kandidaat, die de opgaven voor het Centraal Examen heeft ontvangen, wordt geacht aan de zitting deel te nemen. Deelname aan een zitting betekent dat het eenmaal gemaakte werk zijn geldigheid behoudt.
3. Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de rector is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het Centraal Examen te voltooien, mits het examenrooster dit toelaat.
4. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het Centraal Examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.
5. Er zijn nog twee mogelijkheden waardoor een kandidaat van het derde tijdvak gebruik kan maken, namelijk kandidaten die op de dag van de herkansing het Centraal Examen hebben afgerond en nog geen gebruik gemaakt hebben van het recht op herkansing en degenen die op de dag van de herkansing om geldige reden verhinderd zijn gebruik te maken van hun recht op herkansing.

**Artikel 20 Commissie van Beroep**

Voor het vwo-havo is bepaald dat een kandidaat, tegen wie een maatregel is genomen wegens een onregelmatigheid of bedrog bij het examen, in beroep kan gaan bij een door het Bevoegd Gezag ingestelde Commissie van Beroep. De samenstelling van deze commissie is als volgt voor het schooljaar 2017/2018:

dhr. W.A.P. Deerenberg, plaatsvervangend rector van het Alfrink College;

dhr. L.C.H. Suijker, lid Raad van Toezicht Kardinaal Alfrink Stichting;

een door de Medezeggenschapsraad aan te wijzen lid van de oudergeleding Medezeggenschapsraad van het Alfrink College.

Correspondentieadres: Kardinaal Alfrink Stichting, p/a Werflaan 45, 2725 DE Zoetermeer.

**Artikel 21 Gang van zaken tijdens het examen**

1. Indien een kandidaat een klacht heeft die betrekking heeft op de gang van zaken bij het Centraal Examen, dan dient hij deze binnen drie werkdagen na het betreffende Centraal Examen schriftelijk te melden aan de secretaris van de eindexamencommissie, mevrouw I. Koop.
2. De eindexamencommissie stelt een onderzoek in en hoort kandidaat en/of de ouder(s). De eindexamencommissie raadpleegt de inspectie. De eindexamencommissie beslist binnen drie werkdagen na het horen van de kandidaat over het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste één week. De eindexamencommissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat en/of de ouder(s).

**Artikel 22 Schoolexamen**

De volgende vakken worden in 4 of 5 havo met een Schoolexamen afgesloten:

- maatschappijleer
- lichamelijke opvoeding
- culturele en kunstzinnige vorming
- bewegen, sport en maatschappij
- natuur, leven en technologie

Hiervan wordt het vak lichamelijke opvoeding uitgedrukt in de beoordeling “voldoende” of “goed”. Daarnaast maakt de kandidaat het profielwerkstuk.

De andere vakken en het profielwerkstuk worden uitgedrukt in een cijfer met één decimaal. Na afsluiting van het Schoolexamen worden deze vakken afgerond op een geheel getal.

**Artikel 23 De Rekentoets**

1. De rekentoets wordt afgesloten met een Centraal Examen. De leerling is verplicht om de rekentoets te maken. Het resultaat telt niet mee bij de bepaling van de uitslag van het Centraal Examen, maar wordt wel vermeld op de cijferlijst van het Centraal Examen. De leerling heeft vier mogelijkheden om de rekentoets te maken. Eén in het vooreindexamenjaar en drie in het eindexamenjaar.
2. De kandidaat die inzage wenst, moet dit binnen één maand na afname van de rekentoets kenbaar maken aan de rekencoördinator.
3. De kandidaat kan de door hem gemaakt toets één keer inzien; de kandidaat mag tijdens de inzage geen aantekeningen maken..

**Artikel 24 Centraal Eindexamen havo**

De volgende vakken worden naast een Schoolexamen ook afgesloten met een Centraal Eindexamen:

- Nederlands
- Engels
- Frans
- Duits
- geschiedenis
- aardrijkskunde
- wiskunde A
- wiskunde B
- natuurkunde
- scheikunde
- biologie
- economie
- management en organisatie
- tekenen
- handvaardigheid

De resultaten van deze vakken worden, zowel bij het Schoolexamen als bij het Centraal Examen uitgedrukt in een cijfer met één decimaal.

**Artikel 25 Eindcijfer Centraal Eindexamen**

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het Schoolexamen en het cijfer voor het Centraal Examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien de cijfers achter de komma 49 of minder zijn, naar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.

**Artikel 26 Vaststelling uitslag**

1. De voorzitter en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 27.
2. Indien nodig teneinde de kandidaat te laten slagen, betrekken de voorzitter en de secretaris van het eindexamen een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de bepaling van de definitieve uitslag. Het overgebleven vakkenpakket moet voldoen aan de door de overheid gestelde eisen.

## **Artikel 27 Uitslag**

1. Een examenkandidaat is geslaagd als:
  - het behaalde resultaat voor de rekentoets voldoende (is 4,5 of hoger) is **en**
  - het rekenkundig gemiddelde van de cijfers behaald voor het Centraal Examen minimaal 5,5 is **en**
  - voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde maximaal één eindcijfer 5 is behaald **en**
  - alle eindcijfers 6 of hoger zijn, of
  - er 1x5 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, of
  - er 1x4 of 2x5 of 1x5 en 1x4 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6,0 is **en**
  - de rekentoets is gemaakt.
2. Daarnaast moet het vak lichamelijke opvoeding zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.
3. Een eindcijfer van een drie of lager op de cijferlijst betekent dat de kandidaat niet geslaagd is. Dit geldt ook voor de afzonderlijke onderdelen die meewegen in het combinatiecijfer.
4. Het combinatiecijfer is het rekenkundig gemiddelde van de vakken maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming en het profielwerkstuk, die met een cijfer op de cijferlijst staan. Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde cijfers (bestaande uit gehele getallen) gemiddeld. Vervolgens wordt het gemiddelde weer afgerond op het nabij liggende gehele getal: 5,50 wordt dus een 6 en 5,49 wordt een 5.
5. De kandidaat die eindexamen heeft afgelegd en niet voldoet aan de voorwaarden genoemd in het eerste en tweede lid, is afgewezen, behoudens de mogelijkheid tot herkansing zoals vermeld in artikel 28.  
Zodra de uitslag is vastgesteld, maakt de voorzitter deze tezamen met de eindcijfers schriftelijk aan iedere kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 27 bepaalde.

## **Artikel 28 Herkansing Centraal Examen**

1. De kandidaat heeft voor één vak waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat de uitslag volgens artikel 27 is vastgesteld, het recht in het tweede tijdvak, of indien artikel 19, lid 4, van toepassing is, in het derde tijdvak, opnieuw dan wel alsnog deel te nemen aan het Centraal Examen.
2. De kandidaat meldt schriftelijk aan de voorzitter, dat hij gebruik wil maken van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde Centraal Examen geldt als definitief cijfer voor het Centraal Examen.
4. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld overeenkomstig artikel 27 en wordt deze aan de kandidaat medegedeeld.

## **Artikel 29 Diploma en cijferlijst**

1. De voorzitter reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamens heeft afgelegd een lijst uit waarop zijn vermeld: de cijfers voor het Schoolexamen en de cijfers voor het Centraal Examen, de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk en de beoordeling van het vak lichamelijke opvoeding en de rekentoets, de eindcijfers voor de examenvakken, alsmede de uitslag van het eindexamen.
2. De voorzitter reikt aan elke op grond van de definitieve uitslag voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit, waarop alle vakken zijn vermeld die bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken.
3. Indien een kandidaat in meer vakken examen heeft afgelegd dan in de vakken die tenminste tezamen een eindexamen vormen, worden de eindcijfers van de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken vermeld op de cijferlijst, tenzij de kandidaat daartegen bezwaar heeft.
4. De Minister van Onderwijs stelt de modellen van de cijferlijst vast.
5. De rector en de secretaris van het eindexamen tekenen de diploma's en de cijferlijsten.

**Artikel 30 Bewaren examenwerk**

Het werk van het Centraal Examen der kandidaten wordt gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de rector, ter inzage voor belanghebbenden.

**Artikel 31 Spreiding examen**

De rector kan, de inspectie gehoord hebbend, toestaan dat ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen het examen gespreid over twee schooljaren wordt afgenomen.

**Artikel 32 Vaststelling SE0 cijfer van gezakte kandidaten**

Het hoogste cijfer van het SE0 (4 havo) óf het onafgeronde eindcijfer SE (5 havo) wordt het nieuwe SE0 cijfer waarmee de kandidaat start in 5 havo.

Voor deze kandidaat geldt dan het nieuwe Programma van Toetsing en Afsluiting van dat examenjaar met de daarbij behorende percentages.

**Artikel 33 Cum Laude**

Een kandidaat is CUM LAUDE geslaagd als het gemiddelde van de eindcijfers 8,0 of hoger is.

Geen van de cijfers die bij de uitslagbepaling betrokken zijn mogen lager zijn dan een 6,0.

Alleen het hoogste cijfer uit het vrije deel telt mee voor deze berekening.

Het cijfer van de rekentoets telt niet mee.

Wanneer je cum laude geslaagd bent, komt dat op je diploma te staan.

**Artikel 34 Slotbepaling**

In gevallen waarin dit reglement of het Programma van Toetsing en Afsluiting of het Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo niet voorziet, beslist de rector.

**PERCENTAGES** eindcijfers mee naar 5 havo, per vak:

Een aantal vakken neemt een cijfer uit 4 havo mee als eerste SE-cijfer naar 5 havo.  
Hieronder vindt u een overzicht van de vakken en de bijbehorende percentages.

<b>vak in 4 havo 2017/2018</b>	<b>% van het schoolexamen dat meegaat naar 5 havo</b>
Aardrijkskunde	20%
Bewegen, sport en maatschappij	60%
Biologie	10%
CKV	100%
Lichamelijke opvoeding	40%
Maatschappijleer	100%
Natuur, leven & techniek	25%
Natuurkunde	10%
Nederlands	10%
Scheikunde	10%
Wiskunde A	20%
Wiskunde B	20%

## **EXAMENCOMMISSIE**

Voorzitter: dhr. W.A.P. Deerenberg  
Secretaris: mw. I. Koop

## **EXAMINATOREN AFGESLOTEN VAKKEN**

### **Culturele en kunstzinnige vorming**

mw. drs. H.F. Betz  
dhr. R.F.A. Cilon  
mw. drs. C. Franken  
mw. J.W. Kadri  
dhr. drs. J.E.C. Kortman  
mw. L.F. Kurpershoek  
mw. K. Man  
mw. M.H.E. Ran  
mw. J.M. Zilfhout

### **Maatschappijleer**

dhr. drs. G.W. Bergman  
dhr. D. Jonas  
mw. drs. R. Meijer

**In de hierna volgende Programma's van Toetsing en Afsluiting worden de volgende afkortingen gebruikt:**

SE = Schoolexamen  
s.t. = schriftelijke toets.  
m.t. = mondelinge toets.  
p.o. = praktische opdracht.

In de PTA's wordt ook de wijze van beoordeling aangegeven. Indien hier staat "Cijfer" dient men te lezen "Cijfer in één decimaal".

Ook is er een kolom, die het wegingspercentage van een schriftelijke of mondelinge toets of een praktische opdracht aangeeft. Dit percentage geeft aan voor hoeveel procent het cijfer meetelt voor het eindcijfer SE.

**Beoordelingen i.v.m. het SE-cijfer**

In bovengenoemd leerjaar worden de volgende onderdelen uit het examenprogramma getoetst en/of afgerond.

Stofomschrijving	p.o./s.t./m.t.	toetstijd (min)	periode toetsafname	wijze van beoordeling	wegingspercentage
Kunsta autobiografie Uiterlijk 13 februari 2018	p.o.		3	Cijfer	10%
Verdiepingsblok 1 Uiterlijk 20 maart 2018	p.o./m.t.		3	Cijfer	30%
Verdiepingsblok 2 Uiterlijk 15 mei 2018	p.o./m.t.		3	Cijfer	30%
Verdiepingsblok 3 Uiterlijk 19 juni 2018	p.o./m.t.		3	Cijfer	30%
					100% = SED

**Na het afsluiten van CKV kan een onvoldoende herkanst worden.**



**Beoordelingen i.v.m. het SE-cijfer**

In bovengenoemd leerjaar worden de volgende onderdelen uit het examenprogramma getoetst en/of afgerond.

Stofomschrijving	p.o/s.t	toetstijd (min)	periode toetsafname	wijze van beoordeling	wegingspercentage
Parlementaire democratie	p.o.		1	Cijfer	15%
Rechtsstaat	p.o.		2	Cijfer, onderdeel van s.t.	
Rechtsstaat	s.t.			Cijfer	20%
Verzorgingsstaat*	p.o.		3 Uiterlijk inleveren: digitale versie 23/2/2018, papieren versie 9/3/2018	Cijfer	15%
Verzorgingsstaat	p.o.		3	Cijfer	5%
De Pluriforme Samenleving	p.o. presentatie		3	Cijfer	15%
Pluriforme samenleving	s.t.				20%
Groepsopdracht m.b.t. debatles	p.o.		3 Lopende het jaar, cijfer in periode 3	Cijfer	10%
					100% = SED

**Herkansingsmogelijkheid****Herkansing week 7**

Indien bevorderd kan de leerling gebruik maken van een herprofilering:

Schriftelijke toetsing: 1 schriftelijke toets bestaande uit de stof van alle schriftelijke toetsen. Dit cijfer vervangt, indien hoger, het gemiddelde cijfer van de schriftelijke toetsen. Dit cijfer telt voor 40% mee in de vaststelling van het eindcijfer SE. De toetstijd bedraagt 100 minuten.

\* Een onderzoek incl. interview en werkervarings (stage) -opdracht m.b.t. het thema de Verzorgingsstaat.